

TOETSINGSADVIES OVER
HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
ZOUTWATERLOZING OP DE EEMS

149-121,
13 januari 1989

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de Minister van Verkeer en Water-
staat,
d.t.v. de hoofdingenieur-directeur van
de Rijkswaterstaat in de directie
Groningen,
Postbus 30041,
9700 RM GRONINGEN

uw kenmerk
RFR 4840

onderwerp
Toetsingsadvies MER zoutwater-
lozing op de Eems

uw brief
20 september 1988

ons kenmerk
U31-89/Ro/mc/149-118
utrecht,
13 januari 1989

Hierbij bied ik U het advies aan van de Commissie voor de milieu-effectrapportage over het milieu-effectrapport (MER) zoutwaterlozing op de Eems. Dit advies, uitgebracht overeenkomstig artikel 41z van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm), is opgesteld door de daartoe ingestelde werkgroep van de Commissie onder voorzitterschap van ondergetekende. Het omvat de toetsing van het MER in de vorm van opmerkingen en aandachtspunten, die zijn bijeengebracht overeenkomstig de onderwerpen die volgens de Wabm en de op 11 november 1987 door U vastgestelde richtlijnen in het MER moeten worden behandeld.

De Commissie waardeert het dat voor de voorgenomen zoutwaterlozing vrijwillig de m.e.r.-procedure wordt gevolgd. De kwaliteit van de milieu-informatie, in dit MER bijeengebracht, maakt dat dit rapport goed kan worden gebruikt als basis voor de besluitvorming over het voornemen. De Commissie heeft evenwel kanttekeningen bij enkele onderdelen van het MER.

Er bestaan twijfels omtrent de in het MER aangegeven tijdsdruk en planning. Zoals ook uit het onderhavige advies blijkt, is de noodzaak van gebruik van alle tien cavernes in uiterlijk 1995-1996 niet duidelijk aannemelijk gemaakt. De tijdsdruk (en daarmee eventueel de mogelijkheid tot fasering in de tijd van de aanleg van de cavernes) is voornamelijk van belang in verband met de maximaal te lozen hoeveelheden pek per tijdseenheid.

In het advies wordt kritiek gegeven op de uitwerking van alternatieven, waarin (een deel van) de pek bij AKZO wordt verwerkt. In werkelijkheid blijken deze alternatieven - in ieder geval voor de locatie Veendam - zeer wel haalbaar te zijn, getuige de inmiddels tussen AKZO en de Gasunie gesloten samenwerkingsovereenkomst. Deze nieuwe ontwikkeling zal een positieve bijdrage kunnen leveren aan de milieu-aspecten van het voornemen. De Commissie heeft echter geen inzicht gekregen in de gemaakte afspraken, zodat niet kan worden beoordeeld welke invloed de uitvoering van de overeenkomst zal hebben op de voorgenomen activiteit. De Commissie is van mening dat deze informatie, voor zover relevant voor de besluitvorming, alsnog ter beschikking moet komen.

Het MER is opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de vergunningverlening ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Uit de gepresenteerde documentatie leidt de Commissie af, dat daarnaast wellicht nog enkele andere besluiten zullen moeten worden genomen teneinde de uitvoering van het voornemen mogelijk te maken. Daarbij kan het gaan om de volgende twee punten.

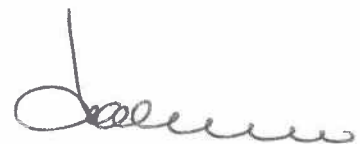
De zoutholten bij Veendam zullen door AKZO worden uitgeloofd met grondwater. Voor het onttrekken van grondwater is een vergunning vereist op grond van de Grondwaterwet. Aangezien een dergelijke vergunning de hoeveelheden grondwater die per tijdseenheid mogen worden onttrokken, vermeldt, rijst de vraag of de bestaande vergunning van AKZO toereikend zal zijn. Het is de Commissie bekend dat door AKZO terzake inmiddels reeds initiatieven zijn ondernomen.

Daarnaast wil de Commissie nog wijzen op de status van het lozingsgebied volgens de Natuurbeschermingswet. Aangezien de Dollard (groten)deels als beschermd natuurmonument en evenals de Waddenzee deels als Staatsnatuurmonument is aangewezen, zal moeten worden gezien in hoeverre een vergunning op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet vereist zal zijn.

De vergunningplicht is van toepassing op schadelijke handelingen voor het natuurmonument, ook als deze plaatsvinden in de omgeving ervan (zie de Memorie van Toelichting en KB 18 juni 1981, nr. 19). Voor de vraag of in het concrete geval een vergunning vereist is, dient te worden gezien of en in hoeverre de zoutwaterlozing de wezenlijke kenmerken van de Dollard en/of de Waddenzee aantast.

Gezien de onderzoeksresultaten in het MER, voornamelijk waar het de te verwachten sterfte van planktonische organismen betreft, verdient het bovenstaande nadere beschouwing.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te kunnen leveren aan de besluitvorming. Zij zal gaarne vernemen op welke wijze U van dit advies gebruik heeft gemaakt.

drs. H.G. Ouwkerk,
voorzitter van de werkgroep
m.e.r. zoutwaterlozing op
de Eems

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport
zoutwaterlozing Eems / [Commissie voor de
Milieu-effectrapportage]. - Utrecht : Commissie voor de
Milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-027-3

SISO 614.62 UDC [504.064.2:628.394](282.243.21)

Trefw.: milieu-effectrapportage ; Eems / zoutwaterlozing ;
Eems.

TOETSINGSADVIES OVER HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
ZOUTWATERLOZING OP DE EEMS

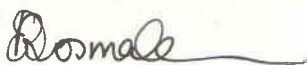
Advies op grond van artikel 41 z, lid 1 en 2 van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne inzake de inhoud van het milieu-effectrapport Zoutwaterlozing op de Eems ten behoeve van de besluitvorming over de door de N.V. Nederlandse Gasunie aangevraagde vergunning op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

Uitgebracht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

De secretaris,

de voorzitter,

van de werkgroep m.e.r. Zoutwaterlozing op de Eems,

mr. E.M. van Rosmalen

drs. H.G. Ouwerkerk

Utrecht, 13 januari 1989

INHOUDSOPGAVE

	<u>Pagina</u>
1. INLEIDING	1
2. SAMENVATTING VAN HET TOETSINGSADVIES	3
3. TOETSING VAN HET MER IN HOOFDLIJNEN	4
3.1 De samenvatting van het MER	4
3.2 Probleemstelling en doel van de activiteit	4
3.3 Voorgenomen activiteit en alternatieven	4
3.3.1 Algemeen	4
3.3.2 Lozingsduur; voornemen en varianten	5
3.3.3 Varianten met betrekking tot de lozingslocatie	5
3.3.4 Lozingswerk en lozingswijze	5
3.3.5 Alternatieven: gedeeltelijke of volledige reductie van de lozingsvracht	5
3.3.6 Het nul-alternatief	5
3.3.7 Meest milieu-vriendelijke alternatief	5
3.3.8 Mitigerende maatregelen	6
3.4 Te nemen en reeds genomen besluiten	6
3.5 Beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en de te verwachten ontwikkeling daarvan	7
3.6 Gevolgen voor het milieu	7
3.7 Vergelijking van de alternatieven/varianten	8
3.8 Overzicht van leemten in kennis en informatie en evaluatie achteraf	9

BIJLAGEN

1. Opmerkingen over details
2. Brief van Rijkswaterstaat directie Groningen met verzoek om advies
3. Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 218 van 9 november 1988
4. Samenstelling van de werkgroep
5. Lijst van inspraakreacties.

1. INLEIDING

De Nederlandse Gasunie wil, teneinde in de negentiger jaren aan de vraag naar gas te kunnen voldoen, gas opslaan in cavernes. Hiertoe zullen zoutholten worden uitgeloozd. Het aldus ontstane zoute water wil men lozen op de Eems. Voor de daarvoor benodigde vergunning op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO) wordt (vrijwillig) de m.e.r.-procedure gevolgd.

Het bevoegd gezag bij deze procedure is de Minister van Verkeer en Waterstaat. De NV Nederlandse Gasunie is initiatiefnemer.

De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft met de brief van 20 september 1988 (zie bijlage 2) het milieu-effectrapport (MER) zoutwaterlozing Eems toegezonden aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.), met het verzoek conform artikel 41z, lid 1 van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) advies uit te brengen over het MER. Het MER is bekendgemaakt op 9 november 1988 met een kennisgeving in de Staatscourant (bijlage 3).

De Commissie voor de m.e.r. dient een oordeel over het MER te geven, waarbij het toetsingskader wordt gevormd door:

- het gestelde in artikel 41j van de Wabm, mede gelet op de richtlijnen voor de inhoud van het MER, welke werden vastgesteld door de Minister van Verkeer en Waterstaat op 11 november 1987 op grond van artikel 41o, lid 1 van de Wabm.
- de eis dat het MER geen onjuistheden bevat, ex artikel 41w, tweede lid van de Wabm.

Het hierbij uitgebrachte toetsingsadvies is opgesteld door de werkgroep van de Commissie voor de m.e.r., die - onder voorzitterschap van drs. H.G. Ouwerkerk - het advies voor richtlijnen voor de inhoud van het MER op 8 oktober 1987 heeft uitgebracht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat. De samenstelling van de werkgroep is vermeld in bijlage 4. De werkgroep vertegenwoordigt in deze de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies aangeduid met "de Commissie".

Op 29 november 1988 werd door vertegenwoordigers van de Commissie een hoorzitting bijgewoond in Delfzijl.

Juist voordat de beoordelingsprocedure van het MER formeel van start ging, werd bekend dat de Gasunie met AKZO een samenwerkingsovereenkomst heeft gesloten, inhoudende dat AKZO voor de Gasunie cavernes gaat aanleggen bij Veendam en de uitgeloozde pekels zo veel mogelijk in haar productieproces zal gebruiken. Nu AKZO gemiddeld 750 m³ zout per uur zal kunnen verwerken, zullen mogelijk geen lozingen van (maximaal) 3000 m³ per uur plaats hoeven te vinden.

De Commissie heeft het MER getoetst in het licht van de oorspronkelijk voorgenomen activiteit. Niettemin is in bepaalde opzichten wel rekening gehouden met de nieuwe ontwikkelingen.

In overeenstemming met het gestelde in art. 41z, tweede lid van de Wabm heeft de Commissie alle via het bevoegd gezag ontvangen commentaren, adviezen en opmerkingen die schriftelijk werden ingebracht, in beschouwing genomen (zie bijlage 5). Voor zover deze reacties betrekking hebben op milieu-aspecten van de voorgenomen activiteit, werden zij in dit toetsingsadvies verwerkt. Waar dit voor specifieke punten relevant is, wordt in de tekst door middel van een voetnoot naar de betreffende reacties verwezen.

De Commissie heeft bij de verwijzing naar de inspraakreacties alleen bedoeld te refereren aan het betrokken onderdeel van die reacties. Een verwijzing slaat derhalve niet op de integrale tekst van die reactie.

2. SAMENVATTING VAN HET TOETSINGSADVIES

Aan het MER is veel zorg besteed. De onderwerpen die volgens de Wet en de vastgestelde richtlijnen aan de orde dienen te komen, worden op gedegen wijze, soms zelfs onnodig uitgebreid, behandeld. Vooral de technische bijlage van het MER zal niet steeds voor een breed publiek begrijpelijk geschreven zijn.

Naar het oordeel van de Commissie had het MER beknopter kunnen zijn indien op diverse plaatsen was volstaan met een verwijzing naar goed toegankelijke literatuur.

Het MER geeft een uitvoerig beeld van de voorgenomen activiteit en van de alternatieven, voorzover de laatste betrekking hebben op de mogelijke locaties van lozing.

Er wordt een goede beschrijving gegeven van de huidige situatie van het milieu en van de autonome ontwikkeling van dat milieu.

In het MER wordt veelvuldig gebruik gemaakt van tabellen, modellen en overzichtskaarten. Dit bevordert de overzichtelijkheid.

Gesteld kan worden dat het MER derhalve in grote lijnen aan de vastgestelde richtlijnen voldoet.

De Commissie heeft twijfels ten aanzien van de noodzaak van een maximale lozing van 3000 m³ per uur. Dit vloeit mede voort uit het feit dat niet duidelijk is onderbouwd waarom in 1995-1996 per se een aantal van tien cavernes gereed moet zijn.

Het meest milieu-vriendelijke alternatief wordt in het MER niet geheel volwaardig beschreven. Een alternatief waarbij door AKZO zo veel mogelijk pekkel wordt verwerkt, gecombineerd met de mogelijkheid tot tijdelijk stopzetten van de lozing in bijzondere omstandigheden, verdient naar het oordeel van de Commissie nadere studie.

Een belangrijk gevolg van de lozing is de sterfte van 7% van de planktonische organismen ten gevolge van een osmotische schok ("worst case" voorspelling). De Commissie heeft de indruk dat in het MER de ernst van deze planktonsterfte wordt onderschat.

De Commissie wijst op het belang van een controle- en meetprogramma. Evaluatie en monitoring zijn van het grootste belang om in gevallen waarin het zoutgehalte bepaalde waarden overschrijdt, bijvoorbeeld de toevoer tot de diffusor te kunnen temperen of afsluiten.

3.3.2 Lozingsduur; voornemen en varianten

In het MER komt niet voldoende aan de orde in hoeverre het mogelijk is de aanleg van de cavernes extra te faseren opdat nagenoeg geen lozingen nodig zullen zijn. Een verlengde lozingsduur zou eveneens mogelijk zijn door een andere opbouw van de dekking van het capaciteitstekort (zie 3.2). Ook hieraan wordt weinig aandacht besteed.

3.3.3 Varianten met betrekking tot de lozingslocatie

De Commissie heeft twijfels over de wijze waarop op grond van de gekozen (milieu)selectiecriteria, is gekozen voor Oterdum als voorgenomen lozingslocatie. Uitgaande van de volgens het MER te verwachten effecten in het ontvangende water zou het Doekegat als locatie meer voor de hand liggen dan de andere locaties[2]. Het feit dat toch voor Oterdum wordt gekozen zal in belangrijke mate samenhangen met de eveneens in het MER aangegeven kosten van de afvoerwerken naar de genoemde locaties en planologische bezwaren[3].

3.3.4 Lozingswerk en lozingswijze

De voorgenomen lozingswijze met behulp van de diffusor is duidelijk omschreven.

Voor mitigerende maatregelen wordt verwezen naar paragraaf 3.3.8.

3.3.5 Alternatieven: gedeeltelijke of volledige reductie van de lozingsvracht

Deze alternatieven worden qua diepgang onvoldoende beschreven. De eenvoudige mededeling dat AKZO niet bereid of in staat is de pekels te verwerken, kan althans niet worden beschouwd als een goede behandeling van mogelijke alternatieven.

3.3.6 Het nul-alternatief

Het "nul-alternatief" maakt deel uit van de beschrijving van de autonome ontwikkeling van het milieu. Zie in dit verband paragraaf 5 van dit hoofdstuk.

3.3.7 Meest milieuvriendelijke alternatief

Tot de ingevolge het eerste lid sub b te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast (art. 41j lid 3 van de Wabm).

Het meest milieuvriendelijke alternatief krijgt geen passende aandacht in het MER. De conclusie dat dit alternatief niet als redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatief kan worden gezien, wordt wat al te snel getrokken.

Er wordt niet overtuigend aangegeven in hoeverre fasering in de tijd mogelijk is en wat dit, gecombineerd met verwerking van een deel van de pekels bij AKZO, voor gevolgen zal hebben voor de omvang van de lozingen.

2 Zie bijlage 5, inspraakreactie nr. 3.

3 Zie bijlage 5, inspraakreactie nr. 4.

De Commissie is van mening dat een meest milieuvriendelijk alternatief, bestaande uit een combinatie van verwerking van een zo groot mogelijk deel van de pekkel door AKZO en de mogelijkheid tot tijdelijk stoppen van de lozing onder bijzondere omstandigheden, alsnog een nadere uitwerking verdient.

3.3.8 Mitigerende maatregelen

Mogelijke mitigerende maatregelen worden voldoende beschreven. Van een aantal maatregelen wordt echter niet aangegeven in hoeverre deze te realiseren zijn en wat daarvan de milieugevolgen kunnen zijn.

Met name de afwijzing van een bufferbassin bij AKZO of bij de lozingslocatie als mogelijk mitigerend middel is onvoldoende onderbouwd. Een bufferbassin zou kunnen dienen om tijdens ongunstige omstandigheden, zoals bijvoorbeeld rondom de kenteringen, lozingen te vermijden, c.q. een constantere samenstelling van het zout te kunnen garanderen. De effecten van de lozingen zullen immers verminderen indien niet wordt geloosd tijdens de kenteringen.

3.4 Te nemen en reeds genomen besluiten

Het MER bevat ten minste: *een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven* (art. 41j, lid 1 sub c).

Het hoofdstuk 'reeds genomen en nog te nemen besluiten' is vrij uitgebreid. In een aantal gevallen ontbreekt echter een overtuigende motivering van de stelling dat de voorgenomen activiteit niet in strijd is met de betreffende regel[4].

Met betrekking tot de PKB Waddenzee kan het volgende worden opgemerkt: De PKB Waddenzee stelt dat nieuwe lozingen van niet aan de bron of in zuiveringsinstallaties behandeld afvalwater op de Waddenzee niet zullen worden toegelaten. Technisch gezien kan verdunning moeilijk worden beschouwd als zuivering, aangezien aan de chemische samenstelling van het pekkelwater niets verandert. Mede gelet op het feit dat er ook microverontreinigingen in het te lozen water kunnen zitten, waarvan de vracht niet wordt gewijzigd, is van zuivering in de zin van de PKB Waddenzee geen sprake, zodat de lozing formeel niet strookt met het in de PKB neergelegde beleid. De Commissie is overigens van mening dat in casu lozing via de diffusor als toepassing van de best bestaande technieken kan worden beschouwd.

In de inspraak wordt gesteld dat de in paragraaf 2.4 van de PKB bedoelde

4 Zie in dit verband bijlage 5, inspraakreacties nr. 3, 4, en 5, waarin de PKB Waddenzee met name wordt genoemd.

